

PROTOKÓŁ

44
10354

Warszawa, dnia 15 grudnia 1949 r. Sędzia Apł. sądowny Henryk
Kroniewicz, działając na zasadzie Dekretu z dnia 10 XI. 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 293) o Głównej Komisji i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni niemieckich w Polsce, jako członek Głównej Komisji, przesłuchał w trybie art. 255 w związku z art. 107, 115 Kodeksu Postępowania Karnego niżej wymienioną osobę, która zeznała co następuje:

Nazywam się

Imię i nazwisko	Toska Stanisława z d. Wisniewska
Data i miejsce urodzenia	17. III. 1904 W. wa
Imiona rodziców	Antoni i Rozalia z d. Wisniewska
Zawód ojca	rolnik
Przynależność państw. i narod.	poliska
Wyznanie	rymsko-kat.
Wykształcenie	średnie
Zawód	pielęgniarska polska
Miejsce zamieszkania	Czapeliska 44 m 6
Karalność	niekarana.

Od początku powstania warszawskiego 1944 roku byłam sanitariuszką przy szpitalu polskim w zorganizowaniu Kap. Ryki. Szpital nasz początkowo był w domu przy ul. ~~Żurawia 5/7 10.~~ Następnie przenieśliśmy się na ul. ~~Żurawia~~ ul. Cypryalskiej do domu Karobkiewicza - róg Żurawiej. Stąd wskutek przygotowania przenieśliśmy się na ul. Żurawia 9, do domu ulicy. Tutaj, jak i w domu Karobkiewicza prowadziliśmy regularny szpital pod kierownictwem dr. Kubika, obecnie maj. Tajle Polskich. Dnia 15-go września 1944 roku Niemcy zajęli szpital. (Dwa dni później) Hierodem dnia tego spędzili Niemcy na górne piętro wszystkich zdrowych - personel sanitarny i wszystkich rannych, którzy mogli chodzić. A ponieważ pozostało ciężej ranni bez żadnej opieki w liczbie około 80 osób. Rano następnego dnia ~~przeprędzili~~ ^{wyprowadzili} Niemcy wszystkich rannych na piętro ul. Cypryalskiej. Postawili w szpitalu tylko

104

mię i Paluchowską Janinę, ram. obecnie ul. ~~Janinowa~~ ^{Ujazdowski}
Kra 15, pracownicy Min. Sprawiedliwości (w Sopocie prowadził
bufet).

W dwa dni później, to jest 18-go września Niemcy dosta-
wali brodnii na ul. Sdzikowskiego, Karali wychodnie
ludności ze zdobytych domów ul. Sdzikowskiego. Na rogu
ul. Zagórnej i Sdzikowskiego stał Karabin maszynowy.
Niemcy strzelali z niego do wybiegającej ludności.
Kto biegał w kierunku ulicy Zagórnej 9, ten ocalał.
Tęta ta masakra dniała się na wieki ocalał.

egz. Sdzikowskiego

Wówczas przybyło do naszego szpitala wielu ciężko ran-
nych. Ludność masową chodnie wyprawadnili z owej
tego dnia ul. Górnosłaskiej.

Ja byłem wziętym wraz z ludnością, którą Niem-
cy dotarli do naszego szpitala, do ~~szpitala~~ ^{szpitala} rannych
i zabitych z tego terenu. Później już zbierali miano-
tam rannych Niemców, pod ciągłym ostrzałem.

egz. Syrena

Zbierając rannych byłem kiedyś w klubie "Syrena"
nad Działą. Widziałem tam wiszących w hali na
Łodzie, powieszonych na paszkach, około 30 osób
samej młodszej obsługi p.c. Niemcy często przy-
prawadniali na podwórko szkolne Towarzystwa

egz. Zagórna 9
(podwórko)

Zarobkowsy ze skłosa młodych chłopów i dziewczyny
Kłonych na wiejsen rostrzeliwali. Kierato więc na
podwórku wielki stos ciał.

egz. Zagórna 9
(szpital)

Często tak samo rostrzeliwali Niemcy chłopców i
Dziewczki, jeżeli Kłony z nich nie podobali się im.
Kato 27-go września 1944 roku wtorkowicie został zlik-
widowany szpital przy ul. Zagórnej Nr 9. Ci co mogli
chodnie wynosili ciężko ranni do szpitala w fabry-
ce "Citron" przy ul. Ciesielskiej. Nad zastali
dalej przeprowadzani zdawać i biec ranni ul. Górnosła-
skiej. Ja wyrzuciłem z Zagórnej ostatnia wraz z Kobi-
tą p.c. Zostali na Torzele jeniec ciężko ranni

egz. Zagórna 9
(szpital)

w liczbie od 6 - 8 osób. Niemiec na wieki ocalał
podechodit do Torzele i strzelali w głąb terenu.

S. Jaska

A wśród nich wyróżniał się dwóch metodnych i
serdecznych starców, którym nie udało się przenieść. 55

Z „Litwinki” wyjeżdżamy, porostawiając na podwórku 105
węgry ciężko rannych, ul. Górniczką do Al. Bucha,
stąd Rellowicza, Złotki i Węgry, potem do domu
Akademickiego na pl. Narutowicza. Tutaj prepro-
wadzili Niemcy selekcję męską. Porostawili na pod-
wórku 5-ciu żydów, resztę ludności popędzili na
dw. Zach. Stąd przewiezili nas do Pruszkowa.

Co się stało z zostawionymi żydami nie wiem. Moje
możliwy jest o tym powiedzieć dr. Tylikman - zętepli
choroby płuca, serce, którego tym porostai na pod-
wórku.

Na tym protokół zakończono i odemytano.

Justyna Klucifanowa